

Landelijke Expertisegroep Bijzondere Zedenzaken

Jaarverslag 2021

Landelijke Expertisegroep Bijzondere Zedenzaken

Jaarverslag 2021

De Landelijke Expertisegroep Bijzondere Zedenzaken is een expertisegroep op het gebied van het beoordelen en objectiveren van verklaringen in complexe zedenzaken. De LEBZ is in 1999 door het College van procureurs-generaal in het leven geroepen, via de Aanwijzing 'Opsporing seksueel misbruik in afhankelijkheidsrelaties'. In de Aanwijzing stond dat de kwaliteit van de opsporing op punten verbeterd kon worden. In deze aanwijzing werden officieren van justitie verplicht een Expertisegroep te consulteren bij beschuldigingen van seksueel misbruik gebaseerd op hervonden herinneringen, herinneringen aan seksueel misbruik voor de derde verjaardag en beschuldigingen van ritueel misbruik. Dit is overgenomen in de Politie-instructie. Naast een adviesrol kreeg de LEBZ ook tot taak het ontwikkelen van expertise op deze en gerelateerde onderwerpen. Het Openbaar Ministerie is opdrachtgever voor de adviestaak van de LEBZ. De officier van justitie vraagt een adviesrapport aan gedurende de opsporingsfase van een zaak, voordat hij/zij een vervolgingsbeslissing neemt. Het adviesrapport van de LEBZ weegt mee in de besluitvorming van de officier van justitie om wel of niet te vervolgen.¹

De LEBZ bestaat uit deskundigen van binnen en buiten de politie. De coördinatie van de LEBZ valt onder het beheer van de Nationale Politie en wordt gevoerd door recherchepsychologen van de Eenheid Landelijke Expertise & Operaties. De inzetcriteria zijn in de loop der jaren af en toe aangepast. Voor 2021 zijn de criteria van de Politie-instructie van 2016 van toepassing. Deze worden verderop in het jaarverslag beschreven.

De kerntaken van de LEBZ zijn:

- 1) Het beoordelen en objectiveren van de waarde van verklaringen in lopende opsporingsonderzoeken (adviestaak).
- 2) Het genereren van kennis voor de opsporingspraktijk door middel van het rapporteren over de behandelde zaken en het doen van wetenschappelijk onderzoek.

In 2021 heeft de Landelijke Expertisegroep Bijzondere Zedenzaken (LEBZ) in 25 zaken geadviseerd aan het Openbaar Ministerie. Dit verslag bevat een beschrijving van deze zaken.

¹ In sommige gevallen wordt de LEBZ later om advies gevraagd, bijvoorbeeld voorafgaand aan een hoger beroep.

Inhoud

1. Kenmerken van de zaken

- 1a. Aard van de zaak
- 1b. Geografische herkomst van de aanvraag
- 1c. Verstreken tijd tussen einde misbruik en aangifte

2. Kenmerken van betrokkenen

- 2a. Slachtoffers en aangevers
- 2b. Beschuldigten
- 2c. Relatie tussen slachtoffer en beschuldigde

3. Inzet LEBZ en opvolging

- 3a. Doorlooptijden
- 3b. Bevindingen LEBZ
- 3c. Opvolging OM
- 3d. Beslissing OM en eventuele afloop strafzaak per soort advies LEBZ

De zaken die door het Openbaar Ministerie zijn voorgelegd aan de LEBZ zijn geanalyseerd op drie hoofdthema's: kenmerken van de zaken, kenmerken van de betrokkenen en als laatste inzet LEBZ en opvolging. Deze thema's worden hieronder toegelicht.

1. Kenmerken van de zaken

1a. Aard van de zaak

In de Politie-instructie Zeden (2016) is vastgelegd welke zaken in 2021 aan de LEBZ moesten worden voorgelegd. Het gaat om zaken met (aspecten van) hervonden herinneringen, herinneringen aan seksueel misbruik van voor de derde verjaardag en misbruik dat langer dan 8 jaar geleden zou hebben plaatsgevonden. Daarnaast is het mogelijk facultatief zaken aan de LEBZ voor te leggen. Dit gebeurt regelmatig. Van de 25 zaken in 2021 voldeden 12 aan de voorgeschreven criteria en betrof het in 13 gevallen facultatieve consultatie. In onderstaande tabel is een verdeling gemaakt naar de aard van de voorgelegde zaken. Hierbij dient te worden opgemerkt dat één zaak aan meerdere criteria kan voldoen, waardoor de optelsom van de aard van de zaak niet hetzelfde is als het totaal aantal voorgelegde zaken.

Aard van de zaak	Aantal Zaken
<i>Voorgeschreven criteria</i>	
Aspecten van hervonden herinneringen	9
Misbruik langer dan 8 jaar geleden geëindigd	9
Herinneringen van voor de derde verjaardag	2
<i>Facultatieve zaken</i>	
Conflictscheiding	9
Verstandelijke beperking bij het slachtoffer	2
Ernstige psychische problematiek bij het slachtoffer (bijv. problemen met realiteitsbesef)	4
Overige complexe zaken	5

1b. Geografische herkomst van de aanvraag

Zaken worden aan de LEBZ voorgelegd door de officier van justitie. Deze is verbonden aan een OM-regio (arrondissementsparket). Onderstaande tabel geeft weer vanuit welke regio's in 2021 zaken zijn aangeleverd.

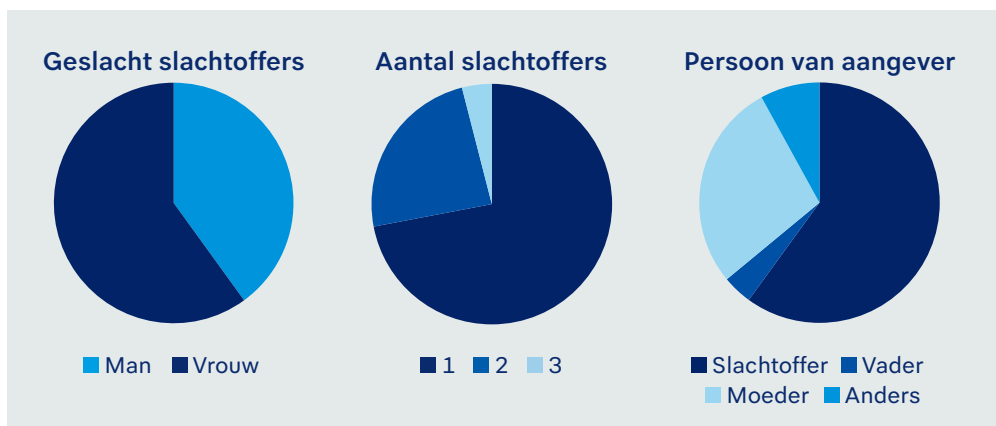
Arrondissement	Aantal	Percentage
Noord-Holland	6	24 %
Oost-Nederland	5	20 %
Den Haag	4	16 %
Midden-Nederland	3	12 %
Rotterdam	3	12 %
Noord-Nederland	2	8 %
Oost-Brabant	1	4 %
Gerechtshof (zaak van eenheid Limburg)	1	4 %
Amsterdam	-	-
Limburg	-	-
Zeeland-West-Brabant	-	-
	25	100 %

1c. Verstreken tijd tussen einde misbruik en aangifte

In circa de helft (13) van de voorgelegde zaken is sprake van aangifte binnen een jaar nadat het seksueel misbruik volgens de aangever is geëindigd. In een derde van de zaken is de aangifte gedaan langer dan acht jaar na het moment dat volgens de aangifte het seksueel misbruik was geëindigd. Dit varieerde tussen dertien en vijfentwintig jaar.

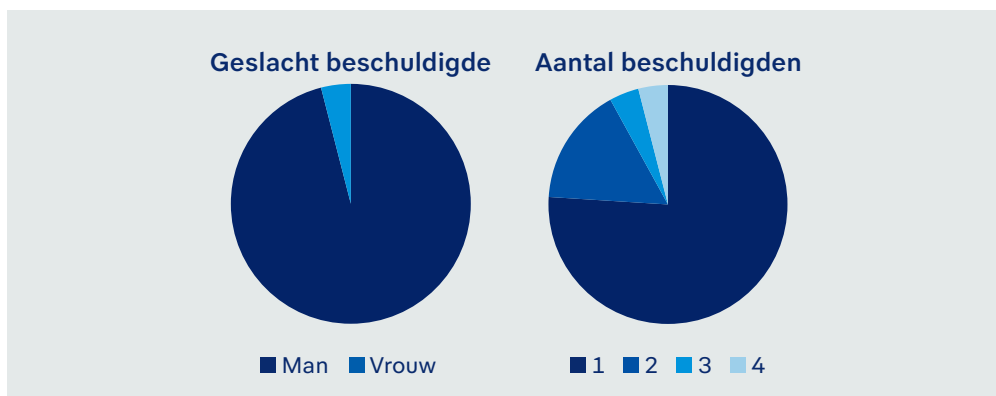
2. Kenmerken van betrokkenen

2a. Slachtoffers en aangevers

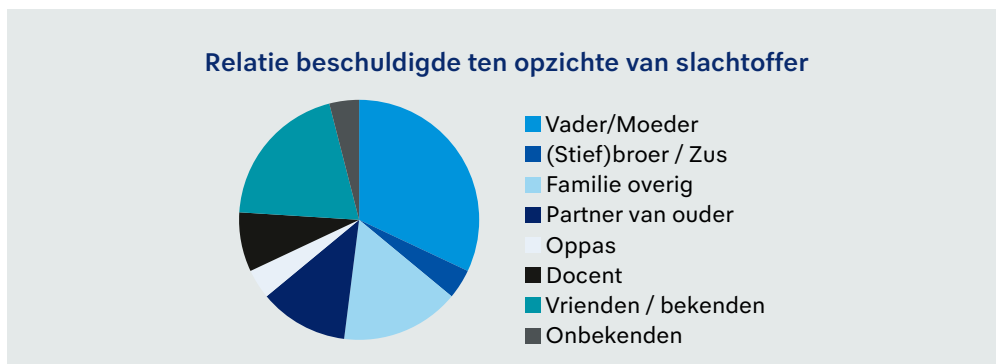
Van de slachtoffers was 60% vrouw en 40% man. In bijna driekwart van de zaken was sprake van één slachtoffer. In de overige zaken heeft de analyse betrekking op het slachtoffer dat als eerste aangifte heeft gedaan of namens wie als eerste aangifte is gedaan. In de meeste gevallen werd aangifte gedaan door het slachtoffer zelf, of door één van beide ouders.

2b. Beschuldigten

In de voorgelegde zaken was 96% van alle beschuldigten man. Slechts in één zaak was sprake van een vrouwelijke beschuldigde. Naast haar was ook sprake van een mannelijke beschuldigde, met wie zij seksuele handelingen samen zou hebben verricht/laten verrichten. In de grote meerderheid van de zaken was sprake van één beschuldigde.

2c. Relatie tussen slachtoffer(s) en beschuldigde(n)

In veruit de meeste gevallen was de beschuldigde een bekende, slechts in één van de 25 zaken was de beschuldigde een onbekende van het slachtoffer. Familieleden vormen de meerderheid van de beschuldigten: in 32% van de zaken werd de (stief)ouder genoemd als dader en in 20% andere familieleden. In de overige zaken werd een andere bekende beschuldigd, zoals vrienden/bekenden (20%), de partner van een ouder (12%), een docent (8%) of een oppas (4%).

3. Inzet LEBZ en opvolging

3a. Doorlooptijden

Nadat een dossier door de officier van justitie wordt aangeleverd aan de LEBZ bestuderen alle deskundigen individueel het dossier. Vervolgens wordt de zaak gezamenlijk besproken. In de bespreking komen de deskundigen gezamenlijk tot een multidisciplinair advies. De onderzoekspsycholoog zorgt voor de verslaglegging van de bespreking en het advies in een rapport. Het rapport wordt in concept voorgelegd aan de overige betrokken deskundigen. Na akkoord wordt het definitieve rapport verzonden naar de officier van justitie en naar het zedenteam dat de zaak in behandeling heeft.

Meer dan de helft van de aangeleverde dossiers wordt binnen tien weken door de LEBZ-deskundigen besproken. Oplevering van het rapport met de bevindingen duurt vervolgens in ruim 60% van de zaken vijf tot tien weken.

3b. Bevindingen LEBZ

In de zaken die in 2021 aan de LEBZ werden voorgelegd, waren vier soorten adviezen mogelijk. Onderstaande tabel toont hoe vaak de verschillende adviezen zijn gegeven.

Advies LEBZ	Aantal	Percentage
Onvoldoende informatie, nader onderzoek is zinvol => onderzoek voortzetten	9	36 %
Onvoldoende informatie, fundamentele problemen in de ontstaansgeschiedenis, nader onderzoek is niet zinvol => onderzoek stoppen	3	12 %
Voldoende informatie, onderbouwing voor aangiftescenario, geen ernstige tekortkomingen => doorgaan/vervolgen	4	16 %
Voldoende informatie, meer onderbouwing voor alternatief scenario, ernstige tekortkomingen => onderzoek stoppen	9	36 %
	25	100 %

In 2021 signaleerde de LEBZ in circa de helft van de voorgelegde zaken dermate ernstige tekortkomingen of problemen in de ontstaansgeschiedenis dat de zij het advies gaf het onderzoek te stoppen. In de andere helft adviseerde de LEBZ voortzetting van de zaak in de vorm van nader onderzoek of vervolging.

3c. Opvolging Openbaar Ministerie

De officier van justitie is degene die beslist over het wel of niet vervolgen in een zedenzaak. Dit kan een sepotbeslissing zijn, waarbij de officier van justitie besluit dat een verdachte ten onrechte is aangemerkt als verdachte (sepot 01) of dat er onvoldoende bewijs is om de zaak voor de rechter te brengen (sepot 02). Daarnaast is het mogelijk dat de zaak wordt beëindigd voordat er sprake is van een formele verdenking: in dat geval stemt de politie af met de officier van justitie om niet verder op te sporen.

Beslissing OM	Aantal	Percentage
Vroegtijdig beëindigen	9	36 %
Sepot 01 (onterecht aangemerkt als verdachte)	3	12 %
Sepot 02 (onvoldoende bewijs)	5	20 %
Vervolgen	4	16 %
Onbekend	3	12 %
Niet aan gerechtshof voorleggen	1	4 %
	25	100 %

In bovenstaande tabel is weergegeven welke juridische beslissing het OM heeft genomen over zaken die zijn voorgelegd aan de LEBZ. In 12% van de zaken is de beslissing onbekend, door-dat het OM (nog) geen informatie heeft weten te verstrekken over het vervolg van de zaak.

3d. Beslissing OM en eventuele afloop strafzaak per soort advies LEBZ

In de negen zaken waarin de LEBZ meende dat onvoldoende informatie was en adviseerde het onderzoek voort te zetten, is van één zaak de OM-beslissing onbekend en is eenmaal sprake van vroegtijdige beëindiging. Ruim de helft van deze zaken eindigde in een sepot (vier wegens onvoldoende bewijs en in één was beschuldigde onterecht aangemerkt als verdachte). Daarnaast werd in twee gevallen overgegaan tot vervolging, waarvan één heeft geleid tot een veroordeling. Van de andere zaak is bij de LEBZ nog niet bekend wat de uitspraak is.

Van de drie zaken waarin de LEBZ het advies gaf het onderzoek te stoppen bij onvoldoende informatie en fundamentele problemen in de ontstaansgeschiedenis, heeft het OM eenmaal geseponeerd (code 01: onterecht als verdachte aangemerkt) en is eenmaal besloten tot vroegtijdige beëindiging. Van de derde zaak is onbekend hoe deze verder is verlopen.

In twee van vier zaken waarin de LEBZ onderbouwing zag voor het aangiftescenario en adviseerde de zaak voort te zetten en/of te vervolgen, ging het OM over tot vervolging. Hiervan is eenmaal sprake van een veroordeling en eenmaal van vrijspraak. De derde zaak leidde tot een sepot (code 02: onvoldoende bewijs) en van de vierde zaak is het vervolg onbekend.

Van de negen zaken waarin de LEBZ voldoende informatie had, maar meer onderbouwing zag voor een alternatief scenario, is tweederde vroegtijdig beëindigd. Van één zaak is het vervolg onbekend en één zaak heeft geleid tot een sepot (code O1: onterecht aangemerkt als verdachte). In de laatste zaak lag al een uitspraak van de rechtbank en was het besluit van het OM om geen hoger beroep in te stellen.

Nawoord

De LEBZ maakt jaarlijks een verslag van de zaken waarin de LEBZ aan het Openbaar Ministerie heeft geadviseerd.

Daarnaast wordt onderzoek gedaan naar fenomenen die voorkomen in de door de LEBZ-behandelde zaken. Deze onderzoeken worden middels presentaties, onderwijs en wetenschappelijke artikelen gedeeld. Ook deze artikelen zijn openbaar. Gezien de kleine aantallen zaken die per jaar worden voorgelegd aan de LEBZ is het niet mogelijk trends te signaleren of conclusies te trekken in dit jaarverslag. De LEBZ maakt ook openbare verslagen die meerdere jaren bestrijken waarin een nadere duiding wel mogelijk is.

Voor meer informatie over de LEBZ:

<https://www.politie.nl/informatie/wat-is-de-landelijk-expertisegroep-bijzondere-zedenzaken.html>

